

Påvens budskap på Världsdagen för de fattiga

15 november 2020

"Sträck ut din hand till de fattiga" (Syr 7:32). Forntida visdom har gett oss dessa ord som en helig regel som ska följas i livet. I dag är dessa ord lika aktuella som någonsin. De hjälper oss att rikta blicken mot det som är viktigt och övervinna likgiltighetens barriärer. Fattigdom finns alltid i olika former och kräver att vi är uppmärksamma på varje enskild form. I alla situationer vi möter har vi möjlighet att möta Herren Jesus, som har uppenbarat sig som närvarande i de minsta av sina bröder och systrar (jfr Mt 25:40).

1. Låt oss ta upp Syraks bok i Gamla testamentet, där vi finner ord från en vis man som levde cirka två hundra år före Kristus. Han sökte efter den visdom som gör män och kvinnor bättre och mer kapabla till insikt i de frågor som rör livet. Han gjorde det vid en tid då svåra prövningar plågade Israels folk, i en tid av lidande, sorg och fattigdom som orsakats av främmande makter. Som en man med stor tro, rotad i sina förfäders traditioner, var hans första tanke att vända sig till Gud och be om visdomens gåva. Herren avvisade inte hans bön om hjälp.

Redan på bokens allra första sidor kan vi läsa författarens råd i många konkreta livssituationer i livet, bland dem när man drabbas av fattigdom. Han menar att även då vi lider av svårigheter måste vi fortsätta att lita på Gud: "Var ståndaktig och håll ut, gör inget förhastat när olyckan kommer. Håll fast vid Herren och lämna honom inte, så skall det gå dig väl till slut. Ta emot vad som än läggs på dig, och ha tålamod i alla slags lidanden. Ty liksom guld prövas i eld, så prövas Guds utvalda i lidandets ugn. Lita på honom, så skall han ta sig an dig. Håll dig på rätta vägar och hoppas på honom. Ni som fruktar Herren, vänta på hans barmhärtighet, och vik inte av från vägen så att ni faller." (Syr 2:2-7).

2. På sida efter sida upptäcker vi ett kompendium av värdefulla råd om hur man kan agera utifrån ett nära förhållande till Gud: skapare och den som älskar sin skapelse, rättvis och omsorgsfull om alla sina barn.

De ständiga hänvisningarna till Gud betyder inte att författaren bortser från människorna. Tvärtom, de två är nära sammankopplade. Det framgår tydligt av det avsnitt ur vilket temat till årets budskap är hämtat (jfr 7: 29-36). Bönen till Gud och solidariteten med fattiga och lidande kan inte separeras ifrån varandra. För att tillbe Gud på ett för Herren godtagbart sätt måste vi erkänna att varje person, även den fattigaste och mest föraktliga, är skapad till Guds avbild. Ur den medvetenheten kommer Guds välsignelses gåva, och den uppstår ur den generositet vi visar de fattiga. Tid som ägnas åt bön kan aldrig bli en ursäkt för att försumma vår granne i nöd. I själva verket är sanningen den motsatta: Herrens välsignelse kommer över oss och bönen når sitt mål när de åtföljs av vår tjänst för de fattiga.

3. Hur lämplig är inte den forntida läran för oss i vår tid! Guds ord överbryggas verkligen rum och tid, religioner och kulturer. Generositet som stöttar de svaga, tröstar de drabbade, lindrar lidande och återställer värdigheten för dem som berövats värdighet, är själva villkoret för ett fullständigt mänskligt liv. Beslutet att hjälpa de fattiga i deras många olika behov kan inte villkoras av hur mycket tid man tycker sig ha, får inte stå tillbaka för egna intressen eller bero på om det finns pastorala eller sociala projekt i närheten. Kraften i Guds nåd får inte hållas tillbaka av den själviska driften att alltid sätta oss själva först.

Det är svårt att hålla blicken riktad mot de fattiga, men mer nödvändigt än någonsin om vi ska ge vårt personliga liv och samhällslivet rätt riktning. Det handlar inte om fina ord utan om ett konkret engagemang inspirerat av gudomlig barmhärtighet. Varje år på Världsdagen för de fattiga upprepar jag den här grundläggande sanningen i kyrkans liv, för de fattiga är

och kommer alltid att vara med oss för att hjälpa oss välkomna Kristi närvaro i vårt dagliga liv (jfr Joh 12: 8).

4. Att möta fattiga och behövande utmanar oss ständigt och tvingar oss att tänka. Hur kan vi hjälpa till att eliminera eller åtminstone lindra deras utanförskap och lidande? Hur kan vi hjälpa dem med deras andliga behov? Den kristna gemenskapen är kallad till att vara aktivt solidarisk och erkänna att solidariteten inte kan delegeras till andra. För att hjälpa de fattiga måste vi själva leva upplevelsen av en evangelisk fattigdom. Vi får inte känna att det är "okej" när någon medlem i den mänskliga familjen lämnas kvar i skuggan. Det tysta ropet från så många fattiga män, kvinnor och barn borde mötas av Guds folk, i framkant, alltid och överallt, kämpande för att ge dem röst, för att skydda och stötta dem när de ställs inför hyckleri och så många ouppfyllda löften. Och bjuda in dem till ett liv i gemenskap. Kyrkan har inga heltäckande lösningar att komma med, men genom Kristi nåd kan hon erbjuda sitt vittnesbörd och sina barmhärtighetshandlingar. Kyrkan är också tvungen att tala för dem som lider brist på livets grundläggande nödvändigheter. För det kristna folket är det ett viktigt åtagande att påminna alla om det stora värdet av det gemensamma bästa, uttryckt i en strävan att se till att ingen vars mänskliga värdighet kränks i dess grundläggande behov kommer att glömmas bort.

5. Förmågan att sträcka ut vår hand visar att vi har en medfödd förmåga att agera på sätt som ger livet mening. Hur många utsträckta händer ser vi inte varje dag! Tyvärr är det mer och mer så att den frenetiska takten i livet suger in oss i en virvelvind av likgiltighet, så att vi inte längre vet hur man känner igen det goda som görs i tysthet, varje dag, med stor generositet, runt omkring oss. Först när något händer som vänder upp och ner på våra liv blir vi kapabla att se de heligas godhet, de som finns tätt intill oss, "de som bor mitt ibland

oss och reflekterar Guds närvaro" (Gaudete et Exsultate, 7), men som inte gör något väsen av sig. Dåliga nyheter fyller tidningssidor, sajter och skärmar, så till den grad att ondskan verkar härska. Men det är inte så. Visst finns de i överflöd: ondskan och våld, övergrepp och korruption. Men livet är också fullt av respekt och generositet, vilka inte bara kompenserar för ondskan utan också inspirerar oss att ta ett extra steg och fylla våra hjärtan med hopp.

6. En utsträckt hand är ett tecken; ett tecken som omedelbart signalerar närhet, solidaritet och kärlek. Under de gångna månaderna, när hela världen föll offer för ett virus som orsakar smärta och död, förtvivlan och förvirring, hur många utsträckta händer har vi inte sett! De utsträckta händerna från läkare som bryr sig om varje patient och försöker hitta rätt botemedel. De utsträckta händerna från sjuksköterskor som arbetar övertid, i timmar i sträck för att ta hand om de sjuka. De utsträckta händerna från administratörer som skaffar medel för att rädda så många liv som möjligt. De utsträckta händerna på apotekare som genom att ta personlig risk uppfyller människors trängande behov. De utsträckta händerna på präster vars hjärtan går sönder när de utdelar välsignelser. De utsträckta händerna på volontärer som hjälper de människor som bor på gatan och dem som har ett hem men ingenting att äta. De utsträckta händerna på män och kvinnor som arbetar för att tillhandahålla viktiga tjänster och som har hand om vår säkerhet. Vi skulle kunna fortsätta att tala om så många andra utsträckta händer, som alla blir till en lång litanian av goda gärningar. Dessa händer har trotsat smittan och rädslan för att erbjuda stöd och tröst.

7. Den här pandemin kom plötsligt och fann oss oförberedda, vilket utlöste en kraftfull känsla av förvirring och hjälplöshet. Ändå slutade händerna aldrig att sträckas ut till de fattiga. Det har gjort oss alla än mer medvetna om närvaron av de fattiga mitt ibland oss, och om deras behov av hjälp. Man kan inte improvisera välgörenhetsinsatser och

barmhärtighetshandlingar. Det behövs en kontinuerligt god organisation och ständiga utbildningsinsatser, baserade på insikten om att vi själva har behov av en utsträckt hand. Det som händer oss nu har utmanat många av våra antaganden. Vi känner oss fattigare och mindre kapabla att försörja oss själva eftersom vi har fått känna på våra egna begränsningar och vår frihet har blivit beskuren. Förlust av sysselsättning och möjligheter att vara nära dem vi älskar och våra vänner och bekanta har plötsligt öppnat våra ögon för sådant som vi sedan länge har tagit för givet. Våra andliga och materiella resurser ifrågasattes och vi upplevde rädsla. I tystnaden i våra hem återupptäckte vi vikten av enkelhet och av att fokusera på det väsentliga i tillvaron. Vi insåg att vi behöver ett nytt broderskap för att kunna hjälpa varandra och visa varandra ömsesidig uppskattning. Nu är det en bra tid att återta "övertygelsen att vi behöver varandra, att vi har ett delat ansvar för andra och för världen ... Vi har fått nog av omoral och hån mot etik, godhet, tro och ärlighet ... När grunden till det sociala livet är i upplösning, är det som följer strider mellan motstridiga intressen, nya former av våld och brutalitet samt hinder på vägen mot en äkta kultur av miljöomvårdnad" (Laudato Sí, 229). Med ett ord, tills vi har återupplivat vår känsla av att vi är ansvariga för vår granne och för varje person, kommer vi fortsätta att drabbas av allvarliga ekonomiska, finansiella och politiska kriser.

8. Årets tema - "Sträck ut din hand till de fattiga" - är alltså en kallelse till ansvar och engagemang för alla män och kvinnor som ingår i vår unika mänskliga familj. Det uppmuntrar oss att bära de svagastes bördor, i enlighet med helige Paulus ord: "Tjäna varandra i kärlek. För hela lagen uppfylls i ett ord: 'Du skall älska din nästa som dig själv' ... Bär varandras bördor så uppfyller ni Kristi lag." (Gal 5:13-14; 6: 2). Aposteln lär oss att friheten som vi fått till skänks genom Jesu Kristi död och uppståndelse gör oss individuellt ansvariga för att tjäna andra, i synnerhet de svagaste. Detta är inte ett valfritt alternativ, utan snarare ett tecken på

äktheten hos den tro vi bekänner oss till. Även här kan Syraks bok hjälpa oss. Den föreslår konkreta sätt att stödja de mest utsatta och för det syftet använder slående bilder. För det första ombeds vi att sympatisera med de som bedrövar oss: "Vänd inte ryggen åt dem som gråter" (7:34). Pandemitiden tvingade oss till strikt isolering, vilket gjorde det omöjligt att ens se och trösta vänner och bekanta som sörjer förlusten av sina nära och kära. Den heliga författaren säger också: "Tveka inte att besöka den sjuke" (7:35). Vi har inte kunnat vara nära dem som lider, och samtidigt har vi blivit mer medvetna om våra egna livs bräcklighet. Guds ord tillåter ingen självbelåtenhet; det driver oss ständigt till kärlekshandlingar.

9. Samtidigt utmanar budskapet "Sträck ut din hand till de fattiga" attityden hos dem som föredrar att hålla händerna i fickan och förbli oberörda av den fattigdom i vilken de ofta själva är delaktiga. Likgiltighet och cynism är deras levebröd. Vilken skillnad mot de generösa händerna vi har beskrivit! Om de sträcker ut sina händer är det att röra vid tangenterna på sina datorer för att föra över pengar från en del av världen till en annan, för att säkerställa rikedomerna åt en fåtalig elit och den djupa fattigdomen för miljoner, och för att ruinera hela nationer. Vissa händer sträcker sig ut för att tjäna pengar på handel med vapen som andra, till och med barn, sedan använder för att sprida död och fattigdom. Det finns händer som sträcker sig ut för att langa ut dödsdoser i mörka gränder för att själva bli rika och leva i lyx och överflöd, eller för att lämna över mutor för att kunna göra en snabb och korrump vinst. Det finns de som stiftar lagar som de själva inte följer, under en täckmantel av anständighet och respektabilitet.

Mitt i allt detta "håller de utestängda fortfarande på och väntar. För att understödja en livsstil som håller andra utanför, eller upprätthålla entusiasmen för detta själviska ideal, har en globalisering av likgiltigheten utvecklats. Nästan utan att vara medvetna om det kan vi till

slut inte känna medlidande när vi hör de fattigas rop på hjälp, vi kan inte längre gråta när vi ser andra människor i svåra smärtor och vi har svårt att känna hur nödvändigt det är att hjälpa till, som om allt detta var någon annans skyldighet och inte vår egen. (Evangelii Gaudium, 54). Vi kan inte vara lyckliga förrän dessa händer som sprider död har förvandlats till instrument för rättvisa och fred för hela världen.

10. "Tänk på livets slut i allt du gör" (Syr 7:36). Det är de sista orden i nämnda kapitel i Syraks bok. De kan förstås på två sätt. Det första är att våra liv förr eller senare kommer att ta slut. Att minnas vårt gemensamma öde kan hjälpa till att leva ett liv i omtanke om dem som är fattigare än oss själva eller saknar de möjligheter som vi har. Det andra är att det finns ett slut eller mål mot vilket var och en av oss är på väg. Och det betyder att våra liv är ett projekt och en process. "Slutet" på alla våra handlingar kan bara vara kärlek. Detta är det yttersta målet för vår resa, och ingenting får distrahera oss från det. Denna kärlek handlar om att dela med sig, visa hängivenhet och tjäna, och den kommer ur insikten att vi själva blev älskade först, och väcktes upp till att älska. Vi ser detta i hur barn besvarar sin mors leende och känner sig älskade helt enkelt på grund av att de lever. Även ett leende som vi kan dela med de fattiga är en källa till kärlek och ett sätt att sprida kärlek. En utsträckt hand kan därför alltid berikas av ett leende från dem som tyst och anspråkslöst erbjuder sig att hjälpa, endast inspirerade av glädjen att leva som en av Kristi lärjungar.

Under den här resan av dagliga möten med de fattiga finns Guds Moder alltid med vid vår sida. Mer än någon annan är hon de fattigas moder. Jungfru Maria känner väl till de marginaliserades svårigheter och lidande, för hon själv födde Guds Son i ett stall. På grund av hotet från Herodes flydde hon till ett annat land med Josef, sin make, och barnet Jesus. I flera år levde den heliga familjen som flyktingar. Må vår bön till Maria, de fattigas mor, förena dessa, hennes älskade barn, med alla dem som tjänar dem i Kristi namn. Och må den

bönen göra de utsträckta händerna till en omfamning av ett delat och återupptäckt
broderskap.

Översättning Anna Bieniaszewski Sandberg

Citat ur Evangelii Gaudium i översättning av Göran Fäldt

Bibelcitат i översättning ur Bibel 2000